

Alije Izetbegovića bb
Kladanj, 75280, Bosna i Hercegovina

Tel.: +387 61 640 229
e-mail: soh-bet_kladanj@hotmail.com

PROJEKAT: „ODRŽIVI RAZVOJ LOKALNIH ZAJEDNICA“

**IZVJEŠTAJ O ISTRAŽIVANJU OKOLIŠNOG STANJA
NA PODRUČJU OPĆINE KLADANJ**

OKTOBAR 2010.

SADRŽAJ

	strana
Sažetak.....	2
Uvod	3
Nacrt istraživanja.....	4
Definicija uzorka.....	4
Implementacija istraživanja.....	5
Organizacija i procesiranje podataka	5
Zakonski okvir i strateško-planske odredbe	6,7
Zaključci i preporuke.....	8
Ciljevi	9
Mjere	10,11
Šume	11
Problemi i slabosti	12
Analiza podataka i izvještavanje (dijagramski prikaz)	
Dodatak A - Upitnik	

Alije Izetbegovića bb
Kladanj, 75280, Bosna i Hercegovina

Tel.: +387 61 640 229
e-mail: soh-bet_kladanj@hotmail.com

SAŽETAK

Istraživanje predstavlja mišljenja građana o ekološkom stanju, te je imalo za cilj da locira sve ekološke probleme sa kojima se građani susreću. Istraživanje je provedeno u šest mjesnih zajednica općine Kladanj. Tim projekta je analizirao provedene ankete i unio podatke u odgovarajuće datoteke.

Detaljni rezultati ovog istraživanja su dati u dijagramskom prikazu ovog Izvještaja. U namjeri da se dobiju stvarni podaci o okolišnom stanju, u ovom Izvještaju su dati i rezultati o mišljenju građana o ekološkim problemima, stavu građana spram postojećih okolišnih problema kao i o mišljenju građana šta bi trebalo uraditi kako bi se unaprijedilo okolišno stanje. Ovi podaci bi mogli poslužiti ORT-u prilikom izrade Strategije ekološkog razvoja Općine Kladanj.

1. Uvod

Zbrinjavanje otpada, posebno komunalnog, u većini lokalnih zajednica predstavlja veliki problem. Lokalne vlasti prema svojim mogućnostima poduzimaju korake na rješavanju tog problema, iako iz godine u godinu, uzrokovan uurbanim razvojem, problem postaje sve veći. S druge strane, pristupajući rješavanju problema sa viših nivoa federalne i kantonalne vlasti su donijeli niz zakona i strateških odredbi.

Prema ranijim odredbama, u Bosni i Hercegovini je prihvaćena uspostava regionalnog pristupa upravljanja otpadom, što podrazumijeva udruživanje općina po ekonomskom principu, te zajedničko odlaganje otpada na regionalnim deponijama. Prema tome, u BiH je predviđena izgradnja 16 regionalnih sanitarnih deponija, na kojima će se odlagati prikupljeni otpad iz njima pripadajućih općina. Do danas su poduzete mnoge aktivnosti „po ovom pitanju”, formirana su preduzeća regionalnih deponija koja će njima upravljati, neke od deponija su izgrađene ili su u fazi izgradnje.

U dosadašnjoj implementaciji pojavili su se mnogi problemi oko održivosti ovakvog pristupa rješavanju problema upravljanja otpadom, od kojih je većina vezana za pronalaženje odgovarajućih lokacija za smještaj regionalnih sanitarnih deponija, te su se pojavili dodatni zahtjevi općina „po pitanju” ekonomske održivosti sistema, gdje je najbitniji parametar udaljenost pojedinih općina od tih lokacija, što direktno utiče na visinu transportnih troškova.

Imajući ovo u vidu, u posljednje vrijeme su izrađene dodatne smjernice za uvođenje Integralnog sistema upravljanja otpadom na području FBiH. Federalno ministarstvo okoliša i turizma je pokrenulo izradu Federalne strategije zaštite okoliša koja u svom sastavu obuhvata Federalnu strategiju upravljanja otpadom.

Novost koju uvodi Federalna strategija upravljanja otpadom se odnosi na prioritizaciju mehanizama zbrinjavanja otpada, što znači da dosadašnja jedina praksa u vidu odlaganja otpada dobiva najmanji prioritet, dok veće prioritete dobivaju mehanizmi koji će uticati na znatno smanjenje količina otpada određenih za finalno odlaganje.

S tim u vezi, uspostavom jednog ovakvog sistema na području Tuzlanskog kantona bi se uvela praksa izdvajanja otpada na izvoru, odvajanje vrsta otpada u posebnim postrojenjima za njegovo sortiranje, te prosljeđivanje sirovine sistemima za reciklažu sirovine i povrat energije. U konačnici, pravilan raspored i efikasno djelovanje ovih komponenti sistema će drastično smanjiti transportne troškove otpada do finalnog odlagališta. S druge strane, rezultati djelovanja Integralnog sistema upravljanja otpadom na području kantona će doprinijeti rješavanju ostalih gorućih problema vezanih za otpad, a od kojih su najvažniji: veliki broj divljih deponija, nedovoljna pokrivenost domaćinstava odvozom otpada, te nesanitarnost postojećih zvaničnih općinskih odlagališta.

Finansiranje uspostave ovakvih sistema podržavaju fondovi Evropske unije, Svjetska banka, EBRD, te ostali međunarodni okolišni mehanizmi jer su ciljevi njihovog uvođenja u cijelosti u saglasnosti sa zahtjevima predstojeće EU integracije BiH. Potrebno je dosta vremena da prođe od ideje do realizacije projekta, sama priprema dokumentacije za apliciranje raznim fondovima zahtijeva sveobuhvatan pristup u definisanju problema i dizajniranju njegovog rješenja. S tim u vezi, nije preporučljivo gubiti vrijeme, te što prije treba poduzeti inicijalne aktivnosti na uvođenju Integralnog sistema upravljanja otpadom na području općine Kladanj i šire.

Rezultati ovih istraživanja pomažu "SOH-BET-ovom" timu da dobije pravu sliku okolišnog stanja u mjesnim zajednicama, te koji su najčešći ekološki problemi sa kojima se građani susreću. Na osnovu prikupljenih podataka Tim Projekta će obići sve mjesne zajednice i snimiti divlje deponije, razgovarati sa građanima u cilju što preciznije izrade analize stanja sa prijedlogom mjera, kako riješiti postojeće ekološke probleme sa kojim se susreću građani općine Kladanj.

2. Nacrt istraživanja

Nacrt istraživanja je razvijen timski unutar UG. "SOH-BET". Osnovni cilj razvoja nacrta istraživanja je da se analizira i ustanovi najefikasniji pravac u dobijanju sveobuhvatnih i pouzdanih podataka koje UG. "SOH-BET" koristiti u toku implementacije projekta.

Tim je takodje razvio i poseban upitnik za građane korišten u ovom istraživanju koji se nalaze u Dodatku A ovog izvještaja.

3. Definicija uzorka

Koristeći individualne upitnike, obavljeni su intervjui direktno sa građanima u svakoj od šest mjesnih zajednica općine Kladanj (MZ Kladanj, MZ Stupari, MZ Starič, MZ Turalići, MZ Tarevo, MZ Tuholj) Učesnici u anketi su bili građani izabrani po metodi slučajnog izbora. Tom prilikom anketirano je ukupno 650 građana i to muškog pola 427 i ženskog pola 223, a starosne dobi; od 18 do 35 godina **ukupno 253**, od 36 do 55 godina **ukupno 295**, a preko 55 god. **ukupno 102** građana.

4. Implementacija istraživanja

Anketa je obavljena u periodu od 17 augusta do 14 septembra 2010 godine. Ovo istraživanje je urađeno preko anketara koje je UG "SOH-BET" angažovao. Anketari su bili stariji od 18 godina, uglavnom univerzitetski studenti sa mjestom stalnog boravka u općini u kojoj se anketa provodila. Devet anketara je pristupilo anketiranju oko 650 građana. Za anketare je prethodno obezbjedjen trening iz oblasti tehnike i tehnologije istraživanja javnog mnijenja. Kontrola i monitoring rada anketara i provođenja ankete urađena je interno od strane UG. "SOH-BET-a".

5. Organizacija i obrada podataka

Tokom anketiranja građana, ukupno je intervjuirano oko 650 građana. Na osnovu izvještaja anketara, kontaktirano je preko 800 građana; Međutim, jedan broj građana se nije kvalificirao za anketu ili je odbio učešće. Prema tome, od svih kontaktiranih građana, osamdeset procenata je uzelo učešće u anketi.

Od svih ispitanika, 650 građana i to muškog pola 427 i ženskog pola 223. Nisu primjećena u analizi značajnija odstupanja u stavu u zavisnosti od polne strukture ispitanika, starosne dobi ili ruralnog ili urbanog mjesta stanovanja.

Kao metod istraživanja korišteno je anketiranje građana o ekološkom stanju, istraživanje je provedeno u 6 mjesnih zajednica općine Kladanj i to:

- MZ Kladanj 175 anketa
- MZ Stupari 175 anketa
- MZ Starič 65 anketa
- MZ Turalići 35 anketa
- MZ Tuholj 80 anketa
- MZ Tarevo 80 anketa

6. Zakonski okvir i strateško-planske odredbe

Postojeći sistemi upravljanja otpadom na području FBiH su legislativno definisani na federalnom nivou putem zakona i propisa na snazi, dok je većina propisa koji detaljno definišu pojedine oblasti trenutno u pripremi ili fazi usvajanja. Krovni princip postupanja sa otpadom je definisan Zakonom o zaštiti okoliša, koji nalaže obavezu dobijanja okolinske dozvole za sva postrojenja koja se na bilo koji način bave tretmanom otpada, te pratećim podzakonskim aktom u kojem je opisana procedura dobijanja okolinske dozvole i sadržaj potrebne studije uticaja na okoliš datog postrojenja.

Prema tim odredbama, studiju uticaja na okoliš je potrebno izraditi za pogone za tretman otpada (spaljivanje, hemijska obrada, ili deponovanje opasnog otpada), pogone za spaljivanje komunalnog otpada, pogone za biološku i fizičko-hemijsku obradu neopasnog otpada u cilju daljeg odlaganja sa kapacitetom većim od 150 t/d, deponije koje primaju više od 10 t dnevno ili sa ukupnim kapacitetom, većim od 25.000 t, izuzev deponija inertnog otpada, te deponije inertnog otpada sa kapacitetom od 250.000 m³, ukupne zapremine ili površine od 4 ha ili više.

Također, ovaj zakon nalaže izradu Federalne strategije upravljanja otpadom sa kojom će biti usaglašeni kantonalni planovi, dok će se ostala problematika, specifična za lokalne administrativne nivoe definisati općinskim planovima koji će sadržavati programe o sakupljanju opasnog otpada iz domaćinstava, programe za korištenje komponenti iz komunalnog otpada, programe za smanjenje procenta biorazgradivog otpada i ambalažnog otpada u komunalnom otpadu, programe za podizanje javne svijesti u upravljanju otpadom, lociranje postrojenja za upravljanje otpadom, te programe za saradnju između općina radi postavljanja zadatih ciljeva.

Zakonske odredbe koje se ne tretiraju na federalnom nivou, a tiču se upravljanja otpadom, definisane su kantonalnim Zakonom o zaštiti okoliša koji određuje da će se aktima prostornog uređenja osigurati utvrđivanje mjera i uslova zaštite okoliša, prema kojima će se koristiti prostor namijenjen za odlaganje otpada. Također, kantonalni zakon definiše proceduru za dobijanje okolinske dozvole za manja postrojenja za tretman otpada koja nisu obuhvaćena federalnom nadležnošću. Kada je riječ o daljem razvoju mehanizama upravljanja otpadom, te uspostavljanju Integralnog sistema upravljanja otpadom na području FBiH, a koji je u saglasnosti sa zahtjevima EU iz ove oblasti, ključnu riječ u narednom periodu će imati nedavno dovršena Federalna strategija upravljanja otpadom.

Strategijom su utvrđeni prioriteti upravljanja otpadom, i to minimalno nastajanje otpada, a posebno svođenje opasnih karakteristika takvog otpada na minimum; smanjenje nastalog otpada po količini, posebno uzimajući u obzir optičaj otpada; tretiranje otpada

na način kojim se osigurava povrat tvorivog materijala iz njega; te spaljivanja ili odlaganja na odlagališta, na okolišno prihvatljiv način, onih vrsta otpada koje ne podliježu povratu sastavnica, ponovnoj upotrebi ili proizvodnji energije.

Poštujući te prioritete, definisana su osnovna četiri strateška cilja čija će implementacija dovesti do pozitivnih efekata kako na stanje okoliša, tako i na zdravlje ljudi, te stanje društva u cjelini. Ta četiri cilja su: smanjenje rizika po okoliš i zdravlje ljudi i uspostava prioritetne infrastrukture za integrirano upravljanje otpadom; smanjenje količina otpada za finalno odlaganje uz efikasnije korištenje resursa; osiguranje provedbe sistema kroz pravni, institucionalni i ekonomski okvir; te osiguranje sistematskog praćenja parametara za ocjenu stanja okoliša.

Daljom razradom strateških ciljeva Strategija definiše operativne ciljeve do 2018. godine, a koji se odnose na rješavanje gorućih problema upravljanja otpadom, od kojih su najvažnija pitanja pokrivenosti uslugama odvoza otpada, uspostava regionalnih centara upravljanja otpadom, nelegalno odlaganje otpada, saniranje i zatvaranje postojećih općinskih odlagališta, prevencija nastajanja otpada, odvojeno prikupljanje otpada, te uvođenje mehaničko-biološke obrade otpada (MBO).

Kako bi se odredio način postizanja ciljeva, Strategija definiše mjere čijom će se implementacijom postepeno uvoditi Integralni sistem upravljanja otpadom na području FBiH. Trenutno stanje upravljanja komunalnim otpadom na području općine Kladanj Problemi u provođenju planiranog razvoja sistema upravljanja komunalnim otpadom na području Tuzlanskog kantona predstavljaju prepreku u rješavanju pitanja njegovog tretmana na području općine Kladnja. Potreba za hitnim akcijama za rješavanje ovih problema je očigledna, ne treba čekati na rješenje sa viših administrativnih nivoa, već treba pokrenuti aktivnosti sa lokalnog nivoa, a koje će biti u skladu sa gore navedenim zakonsko-planskim okvirom.

Trenutno stanje sistema upravljanja otpadom na području općine Kladanj definiše parametre za njegov budući razvoj, te otkriva realne mogućnosti za uvođenje nekih novijih načina korištenja otpada kao sirovine, a što je opet u saglasnosti sa svim društvenim, ekonomskim i okolinskim zahtjevima.

7. Zaključci i preporuke

Trenutno stanje upravljanja otpadom na području općine Kladanj ukazuje na to da u narednom periodu treba očekivati sve veće problematiziranje zbrinjavanja komunalnog otpada, pogotovo ako se ima u vidu da se očekuje povećanje obuhvata stanovništva odvozom otpada, a da je prostora za njegovo prihvatljivo odlaganje sve manje. Sve intenzivniji ekonomski razvoj postavlja uslove tržišta i u javnim komunalnim djelatnostima, tako da će se morati povećati pažnja na ekonomsku izvodivost svih aktivnosti u ovom sektoru. Generalno gledajući, većina okolinski prihvatljivih projekata iz oblasti upravljanja otpadom ne mogu se pohvaliti visokom isplativošću, s obzirom na visinu investicija.

Međutim, Bosna i Hercegovina polahko ulazi u proces međunarodnih integracija, pa će se otvoriti mnoge mogućnosti za finansiranje projekata koji donose globalni benefit. Pristupanje, a kasnije i članstvo u EU, aktivnosti UN-a na globalnom nivou, te razne međunarodne konvencije, čiji je BiH potpisnik, su glavni pokretački mehanizmi održivog razvoja, u kojem Integralno upravljanje otpadom igra vrlo važnu ulogu.

Trenutno u BiH ne postoji kancelarija na državnom nivou koja će proceduralno obavljati sva pitanja oko apliciranja za ove projekte, ali se može očekivati da će ovaj proces ubrzo krenuti i kod nas. S tim u vezi, preporuka bi bila da se ne čeka na državne strukture da poduzmu prve korake, oni se moraju inicirati sa lokalnog nivoa, razvojem projekata i pripremom projektne dokumentacije.

Preporuka bi bila da se u sklopu procedure za dobijanje okolinske dozvole uradi projekat koja će odrediti način sanacije postojeće deponije, te dati projektno rješenje za Postrojenje za ručno sortiranje otpada za reciklažu. Dalje, potrebe za energijom su stalno u porastu, također i cijena energenata, pa je razmišljanje o alternativnim izvorima energije od velike važnosti. GIO iz komunalnog otpada, koji u prosjeku, ovisno o frakciji, ima kaloričnu moć 15-18 KJ/kg, što je izrazito povoljna energijska vrijednost za primjenu u energetici. S tim u vezi, poželjno bi bilo razmotriti upotrebu GIO-a u tu svrhu u budućnosti, što bi osiguralo neovisnost u snabdijevanju energijom sistema centralnog grijanja, jer se energent dobiva iz užeg područja.

Preporuka bi bila da se pokrenu aktivnosti po ovom pitanju, te da se uradi Studija izvodivosti uspostave jednog MBO postrojenja u okviru regionalnog centra upravljanja otpadom, u čijem sastavu bi pored postrojenja za proizvodnju alternativnog goriva bilo i postrojenje za biostabilizaciju.

Proces uvođenja i operacionalizacije Integralnog sistema upravljanja otpadom sa svim svojim komponentama je izrazito dug, složen i skup. Međutim, otvaraju se sve veće mogućnosti za implementaciju sličnih projekata. Međunarodne mehanizme investicionih finansiranja je potrebno spremno dočekati sa pripremljenim planovima, idejama, analizama, te prijedlozima projekata. Općina Kladanj, zajedno sa susjednim općinama, u saradnji sa kantonalnim i federalnim vlastima bi trebalo da bude pokretač svih aktivnosti na rješavanju postojećih problema u upravljanju otpadom, ali i kod dodjeljivanja dodatne vrijednosti u kvalitativnim promjenama.

7. 1. Ciljevi

U skladu sa analizom navedenih problema, ciljevi Općine u oblasti upravljanja otpadom su:

- Hitno organizovati odvoz otpada na području mjesnih zajednica Tuholj i Turalići, a poboljšati usluge odvoza otpada u mjesnim zajednicama Kladanj, Stupari, Tarevo i Starič.
- Utvrditi i urediti mjesta za smještaj kontejnera za prikupljanje otpada;
- Uspostaviti sistem odvojenog prikupljanja otpada;
- Obrazovati stanovništvo o značaju odvojenog prikupljanja otpada;
- Identifikovanim divljim deponijama izvršiti njihovu sanaciju, te pooštriti kontrolu odlaganja otpada;
- Uspostaviti saradnju sa nadležnim kantonalnim ministarstvom u pogledu uspostavljanja sistema kontrole i zbrinjavanja opasnog otpada;
- Educirati stanovništvo iz oblasti upravljanja otpadom;
- Educirati poslodavce o značaju otpada kao sekundarne sirovine i mogućnostima iskorištavanja otpada na teritoriji općine
- Izraditi Projekat sistema kanalizacione mreže u mjesnim zajednicama.
- Izraditi Projekat uređenja riječnih korita.
- Rješiti pitanje toplifikacije grada i na taj način smanjiti zagađenost zraka koje prouzrokuju individualne kotlovnice.

7. 2. Mjere

- Usvajanje strategije upravljanja otpadom, sa operativnim programom za njenu implementaciju na konceptu regionalnih sanitarnih deponija
- Uklanjanje divljih odlagališta otpada, sanacija degradiranih područja i postojećih deponija
- Razvoj i prihvatanje osnovnog sistema propisa u području upravljanja otpadom sukladno EU dokumentima
- Uspostavljanje baza podataka o: a) izvoru, količini, i vrsti otpada; b) objektima za zbrinjavanje otpada; i c) akterima postupanja sa otpadom (veza sa Aarhuskom konvencijom i PRPR sistemom okolinskih podataka)
- Formiranje mreže laboratorija za čvrsti otpad, s opservatorijem na nivou države
- Izrada okvirnog i entitetskih zakona o eksploataciji mineralnih sirovina. Okvirnim zakonom bi trebalo inaugurirati princip kompleksnog korištenja mineralnih (metalnih i nemetalnih) sirovina i minimiziranja štete po okoliš, te urediti opšti okvir za odobravanje koncesija. Entitetskim zakonima bi trebalo preciznije urediti odgovornost za proizvodnju otpada pri eksploataciji, i stimulativne mjere za minimiziranje štete po okoliš
- Izrada i usvajanje okvirnog zakona o reciklaži i preradi sekundarnih sirovina. Propisom o selektivnom odlaganju, prikupljanju i preradi čvrstih materija u privredi, javnom sektoru i domaćinstvima – koji bi bliže uredio pitanje čvrstog otpada – trebalo bi uvesti stimulativne mjere za razvoj djelatnosti i zapošljavanje
- Uspostavljanje berze/burze otpada. Izdvajanje korisnih materijala iz otpada je tradicionalno područje djelatnosti najsiromašnijih slojeva stanovništva, čak i u najrazvijenijim zemljama. Korištenje odloženih materijala na industrijskim i rudarskim haldama, takođe je značajno i sa okolinskog stanovišta, kao i doprinos smanjenju siromaštva. Ovu oblast treba podsticati pravnim i ekonomskim instrumentima.

7. 3. Šume

Kao jedan od najznačajnijih resursa BiH, šume su bitan činilac razvoja u cjelini, te im se mora pokloniti posebna pažnja. Šume takođe imaju dugoročan utjecaj na smanjenje siromaštva, jer su obnovljiv i značajan resurs u BiH. Da bi se to i ostvarilo, neophodno je poduzeti slijedeće mjere:

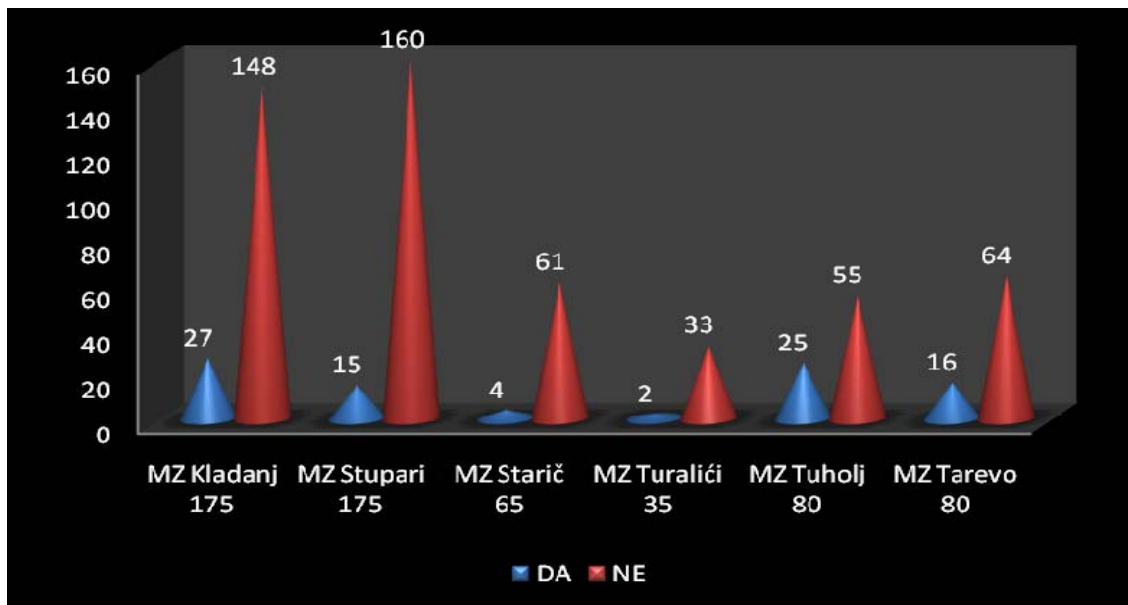
- Izraditi dugoročni program razvoja šumarstva;
- Izraditi plan deminiranja poljoprivrednog i šumskog zemljišta prema bonitetu zemljišta sa mapama prioriternih zona (GIS);
- Opremiti sjemenski centar i rasadnike;
- Graditi šumske puteve;
- Pratiti zdravstveno stanje šuma;
- Poticati naučno-istraživački rad i edukaciju u području šumarstva;
- Pokrenuti programe revitalizacije visokih degradiranih šuma, šikara i goleti;
- Pokrenuti programe revitalizacije krša;
- Izraditi i realizirati programe izdvajanja i proširenja zaštićenih područja posebne namjene;
- Donijeti nedostajuće podzakonske akte; i
- Izvršiti certifikaciju šuma.

Problemi i slabosti:

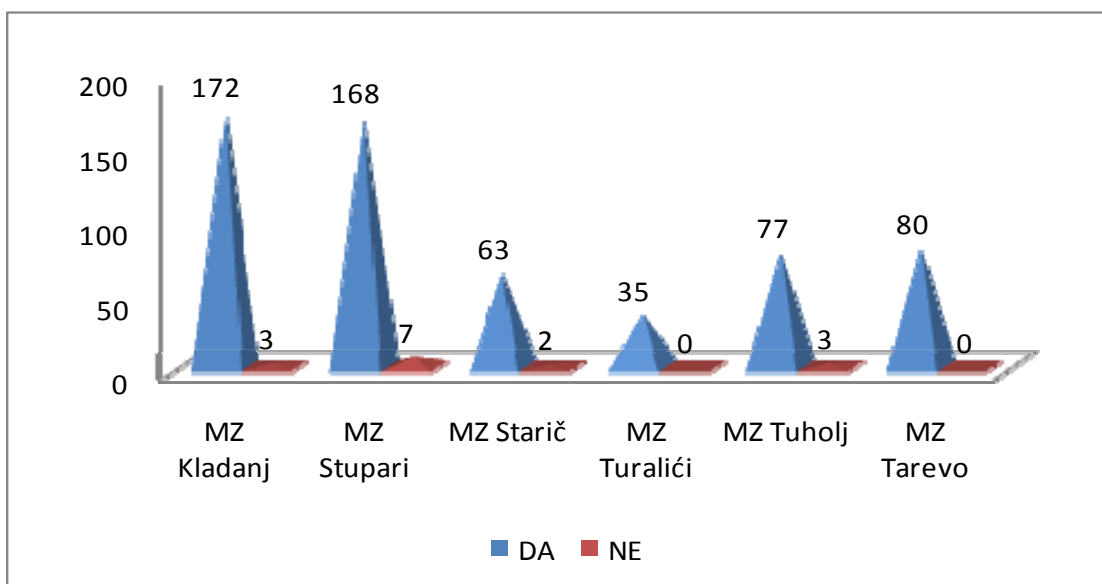
- otpad u naseljima i oko naselja je jedan od najozbiljnijih estetskih i higijenskih problema u zemlji;
- broj sela pokrivenih organizovanim sistemom sakupljanja otpada je još uvek veoma ograničen;
- ne postoji odvojeno sakupljanje i sistem tretmana za kućni opasni otpad;
- nedostatak nacionalne politike, postrojenja i ustanovljenog sistema za tretman opasnog otpada;
- ne postoji ni jedna deponija opasnog otpada i nema tretmana opasnog otpada;
- ne postoji razdvajanje i sakupljanje medicinskog i biohazardnog otpada;
- nema ustanovljenog sistema i postrojenja za tretman starih vozila;
- ne postoji sistem odvajanja i reciklaže ambalaže od ostalog komunalnog čvrstog otpada;
- nedostatak nacionalne politike, postrojenja i ustanovljenog sistema za tretman biodegradabilnog otpada;
- nedostatak nacionalne i lokalne politike o poljoprivrednom otpadu;
- nedovoljni administrativni kapaciteti inspekcija;
- takse za sakupljeni komunalni čvrsti otpad na opštinskom nivou ne pokrivaju sve troškove za sakupljanje i odlaganje otpada.

Analiza podataka i rezultati

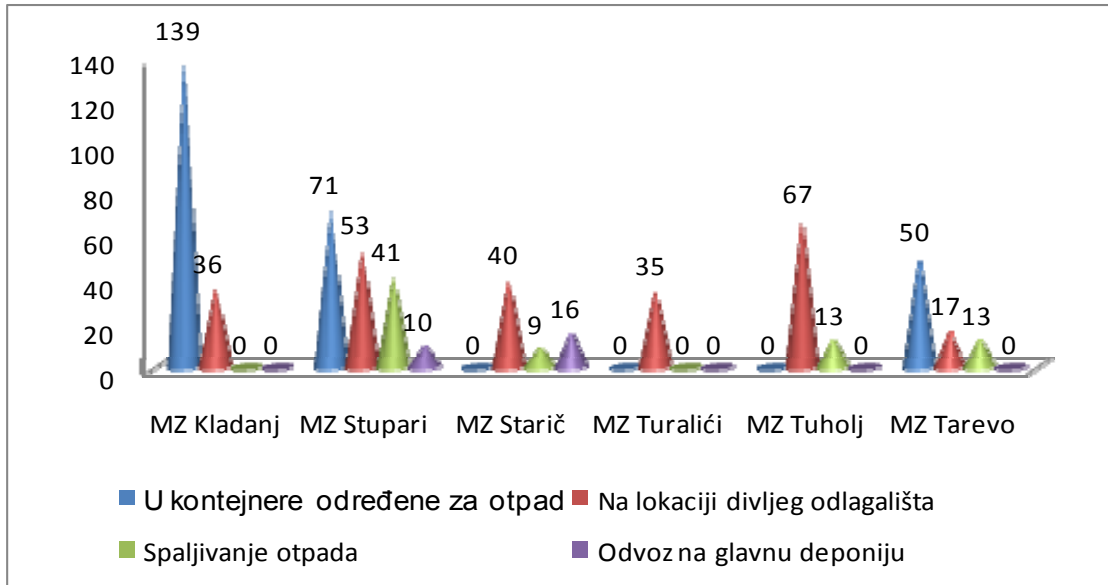
1. Da li ste zadovoljni trenutnim stanjem po pitanju zaštite okoliša u vašoj mjesnoj zajednici?

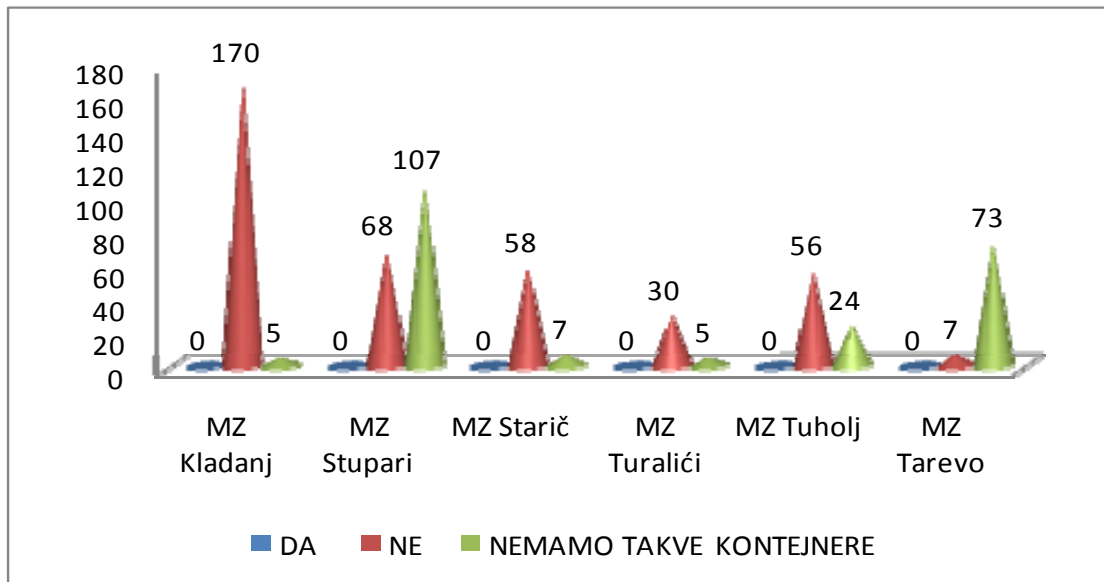
2. Smatrate li da je u vašoj mjesnoj zajednici potrebna veća informisanost po pitanju problematike zaštite okoliša (više predavanja i sl.)?

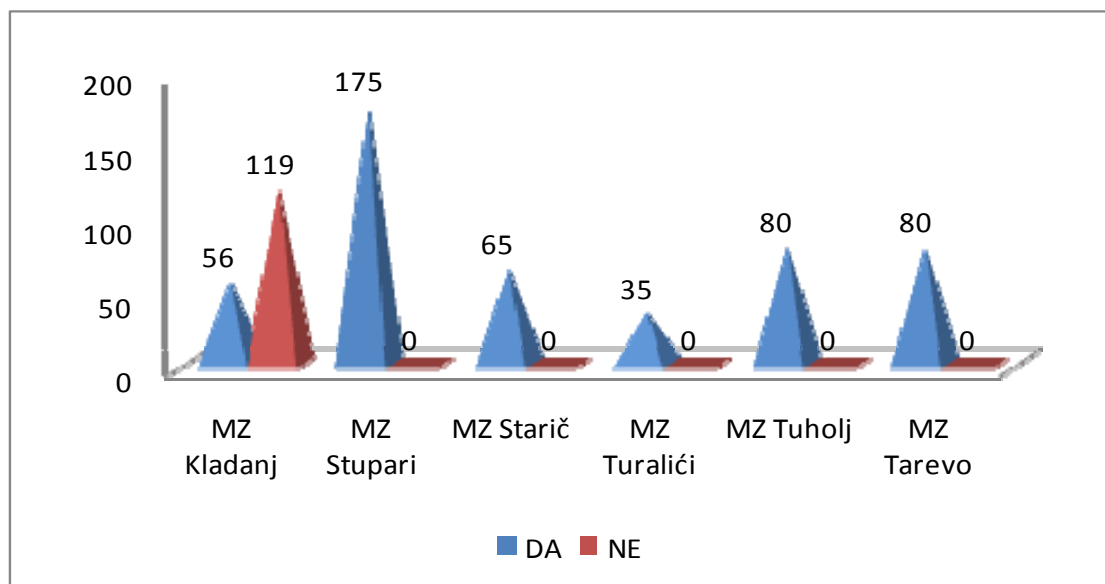
3. Na koji način trenutno vršite otklanjanje otpada?

4. Koristite li kontejnere za razvrstavanje otpada?

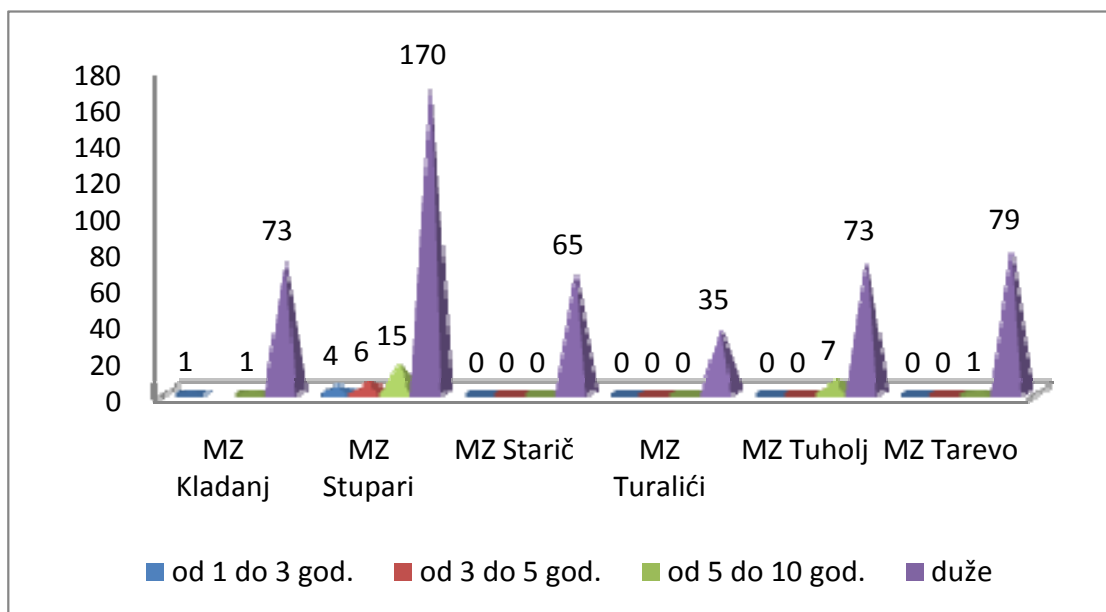
5. Da li postoji divlje odlagalište otpada u vašoj mjesnoj zajednici?

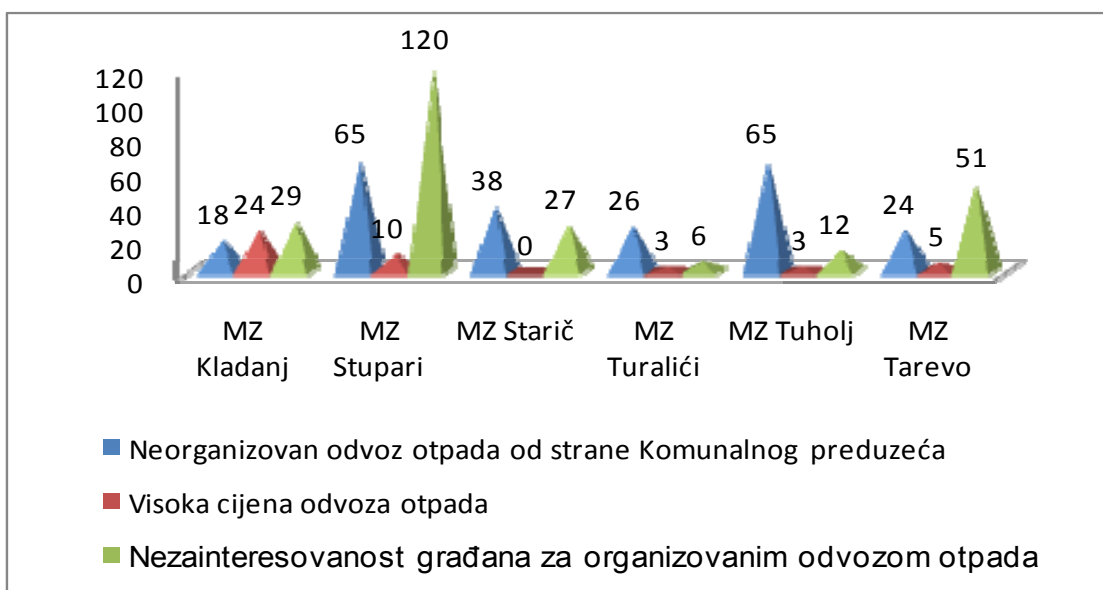
6. Na kojoj lokaciji se nalazi divlje odlagalište u vašoj mjesnoj zajednici?

- MZ Kladanj : Stanovi, Plandište, korito rijeke Drinjače.
- MZ Stupari: Gaj, Polja, korito rijeke Suhe, Brana, Kahvište, korito rijeke Gostelje, Hrastić, Studeni krš, Požarna, Brdanovac, krš, Hambarište, na ulazu u naselj Crijevčići.
- MZ Starič: Ravni stanovi, korito rijeke Drinjače, na ulazu u naselje Gojsalići.
- MZ Turalići: Potok, Brijeg, Kasapnica.
- MZ Tuholj: Veliki most, korito rijeke Osice, Klisura, Plan, Brda.
- MZ Tarevo: Klek, Mušići, pored lokalnog puta za naselje Tarevo, iznad naselja duž putem, Podkrš, rijeka Tarevčica, Točilo.

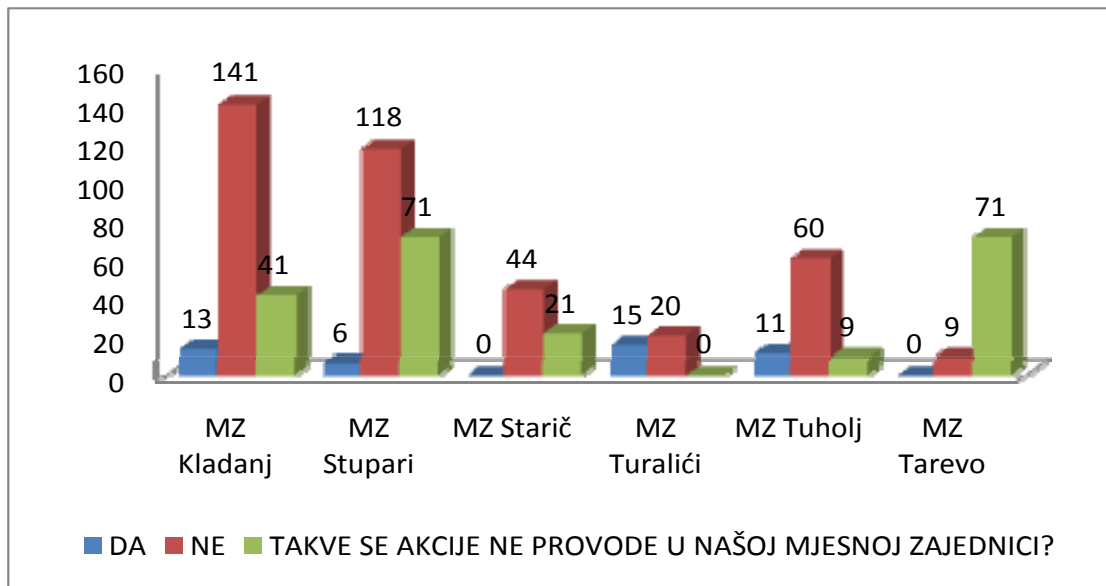
7. Koliko dugo postoji divlje odlagalište u vašoj mjesnoj zajednici?

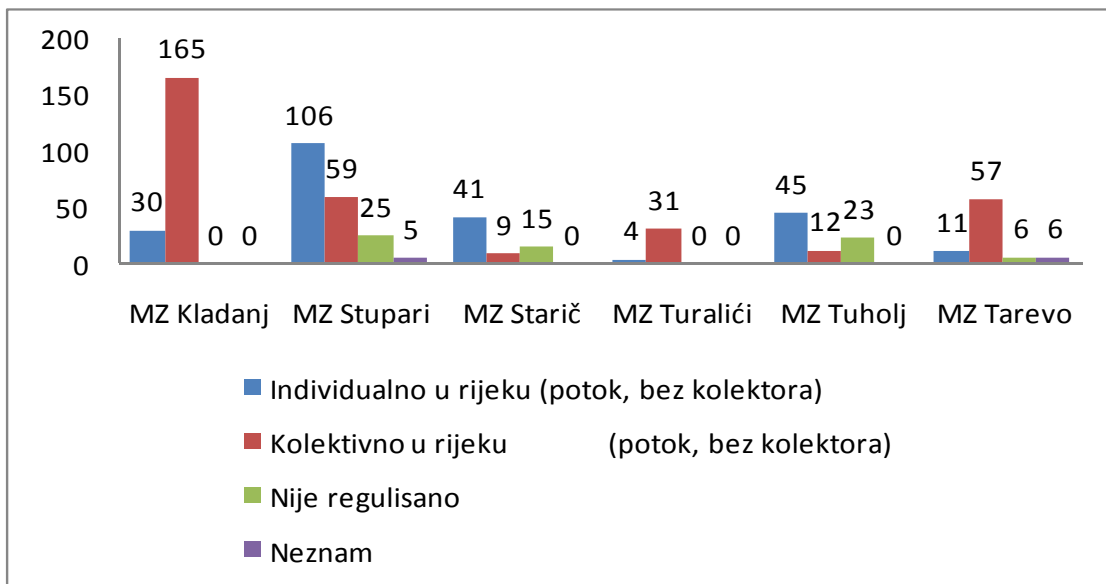
8. Šta je uzrok postojanja divljeg odlagališta u vašoj mjesnoj zajednici?

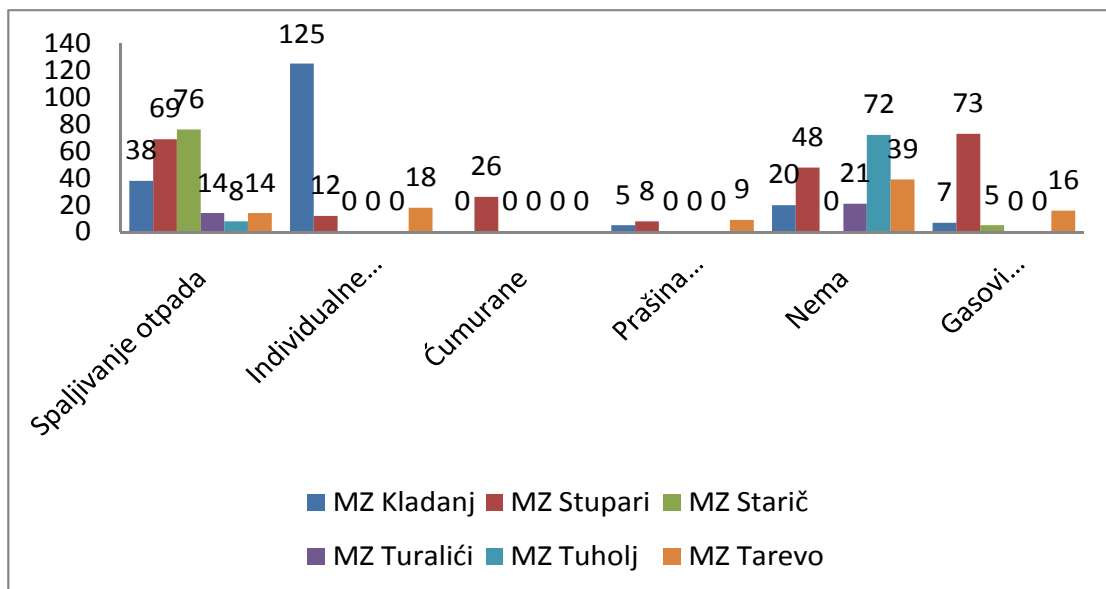
9. Organizira li vaša mjesna zajednica grupno čišćenje okoliša?

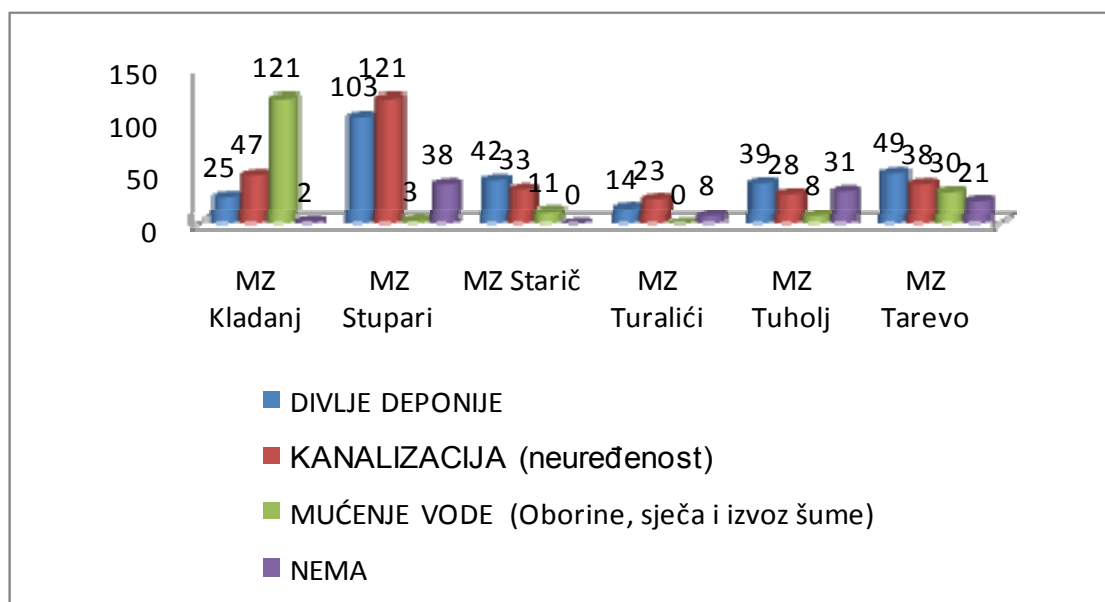
10. Na koji način je regulisano pitanje otpadnih voda (kanalizacije) u vašoj mjesnoj zajednici?

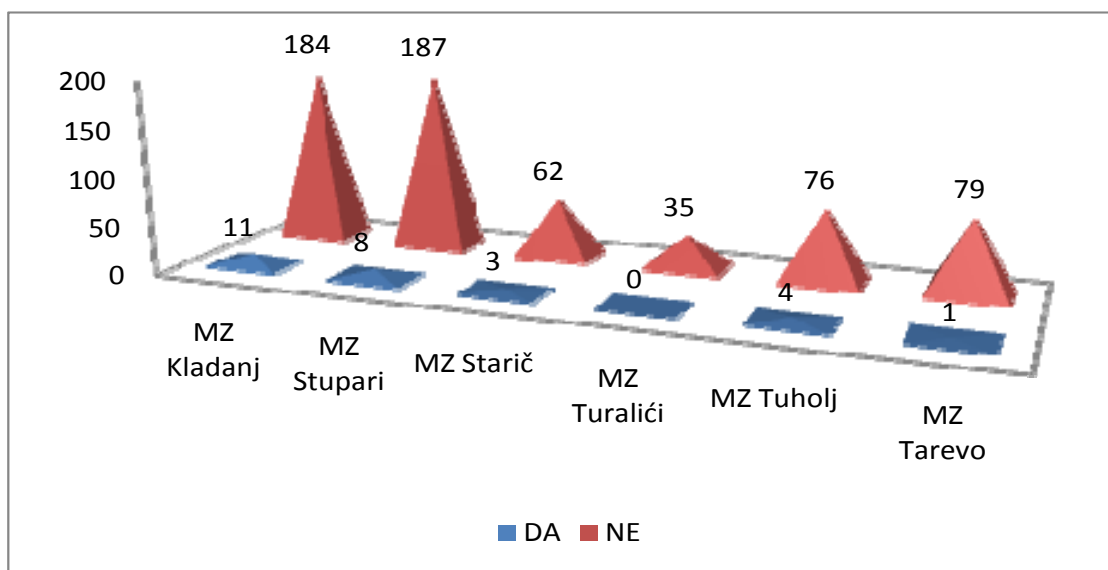
11. Koji su najčešći zagađivači zraka u vašoj mjesnoj zajednici?

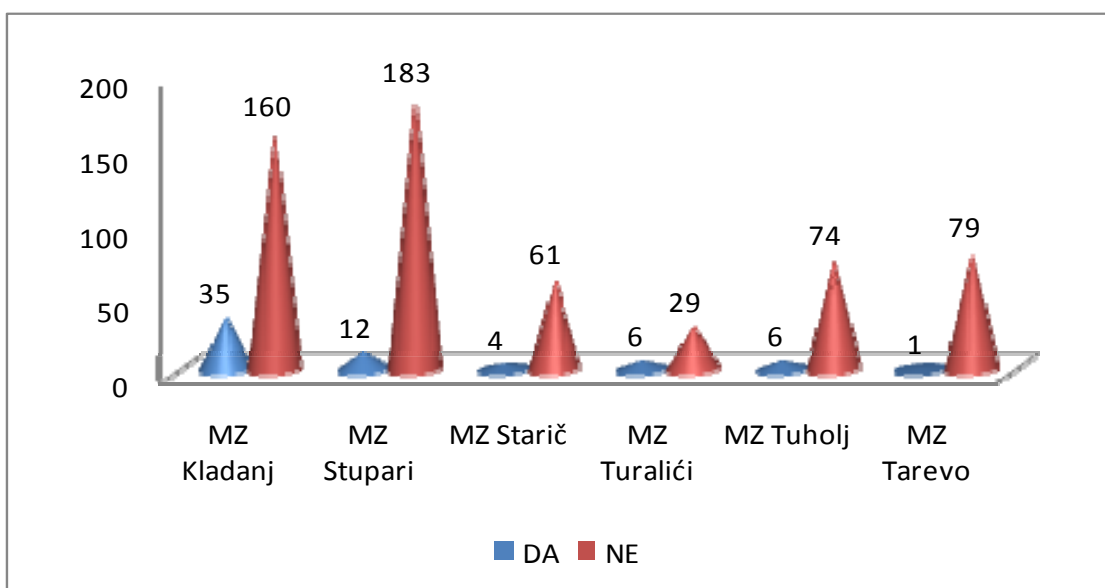
12. Koji su najčešći uzroci zagađivanja voda u vašoj mjesnoj zajednici?

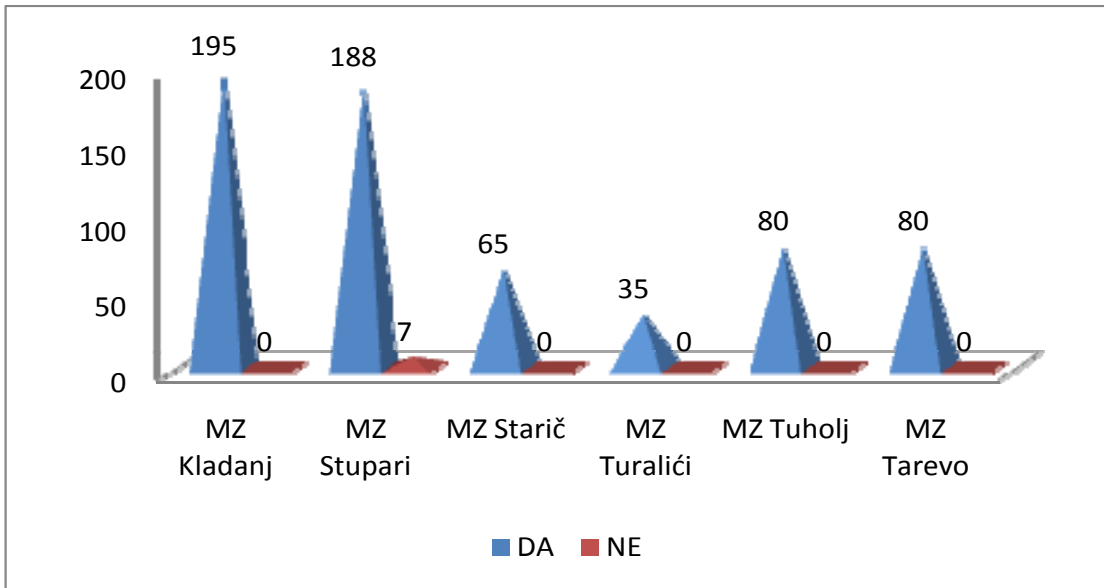
13. Sudjelujete li aktivno u nekom ekološkom udruženju ili se bavite problematikom zaštite okoliša?

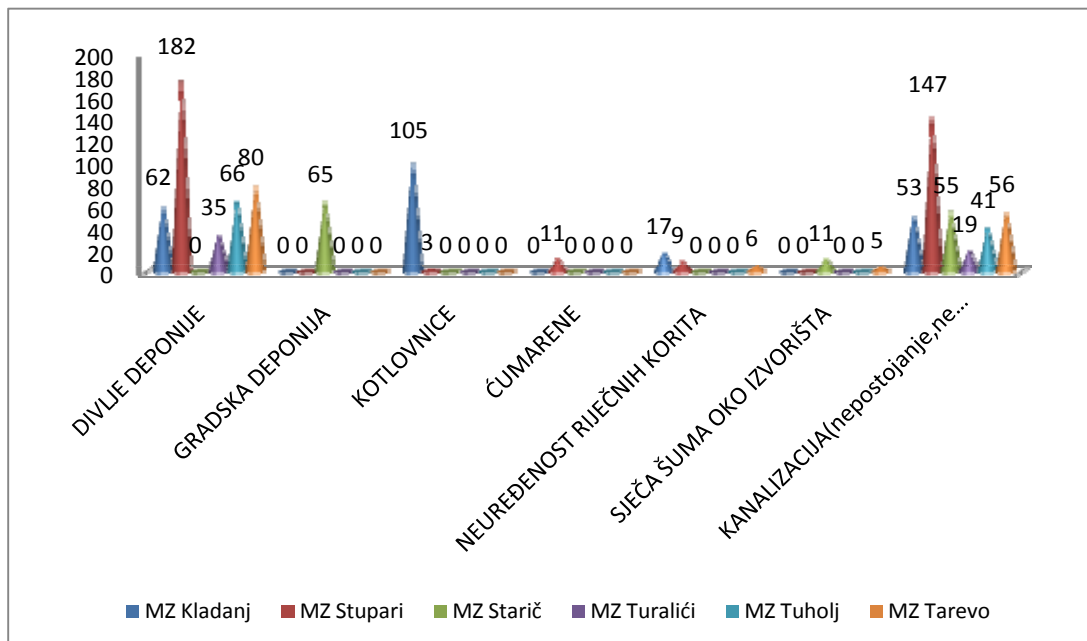
14. Da li ste informisani o izradi plana strategije okolišnog razvoja Općine Kladanj?

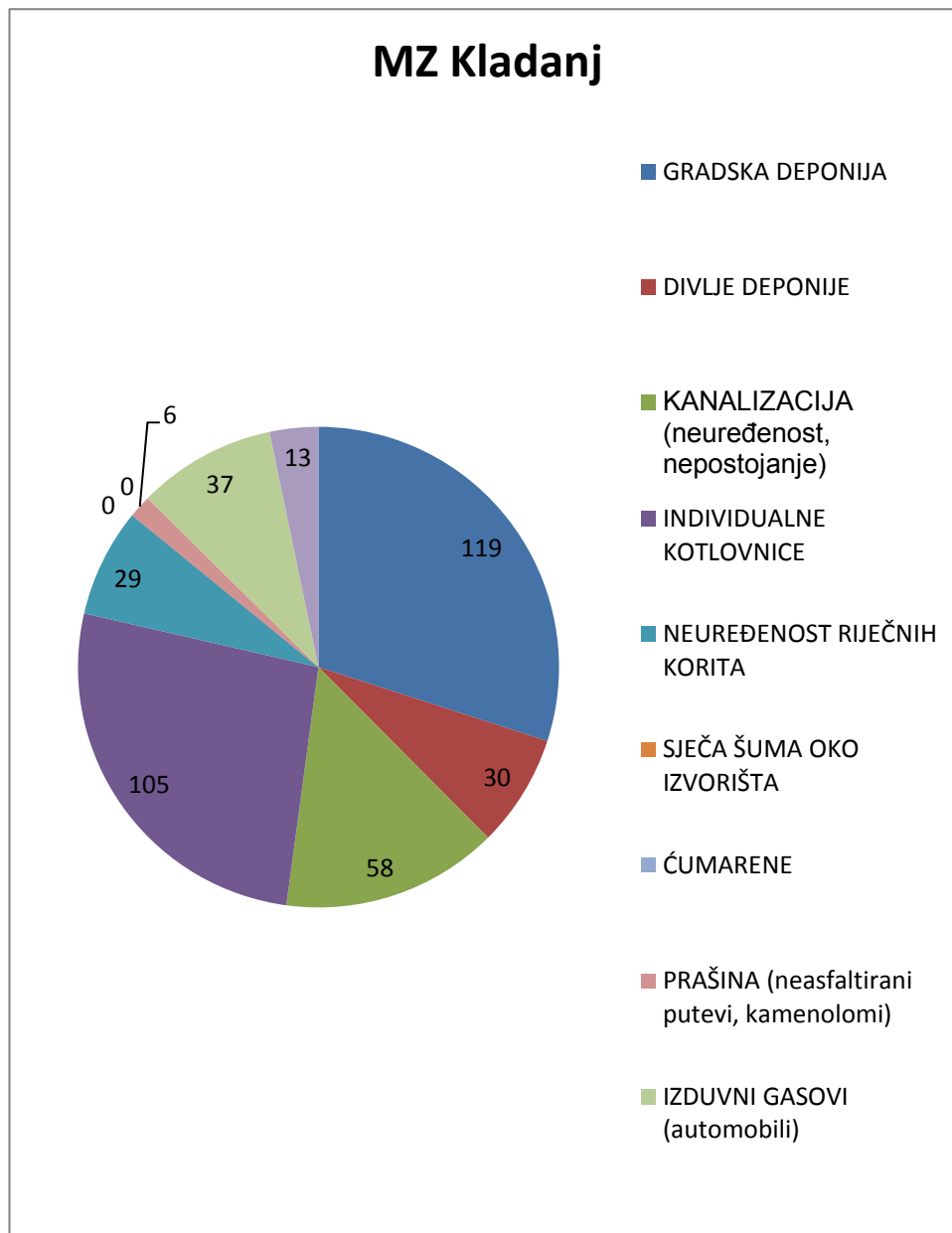
15. Da li podržavate izradu plana okolišnog razvoja u okviru strategije razvoja i smatrate li da je ona neophodna za razvoj Općine Kladanj?

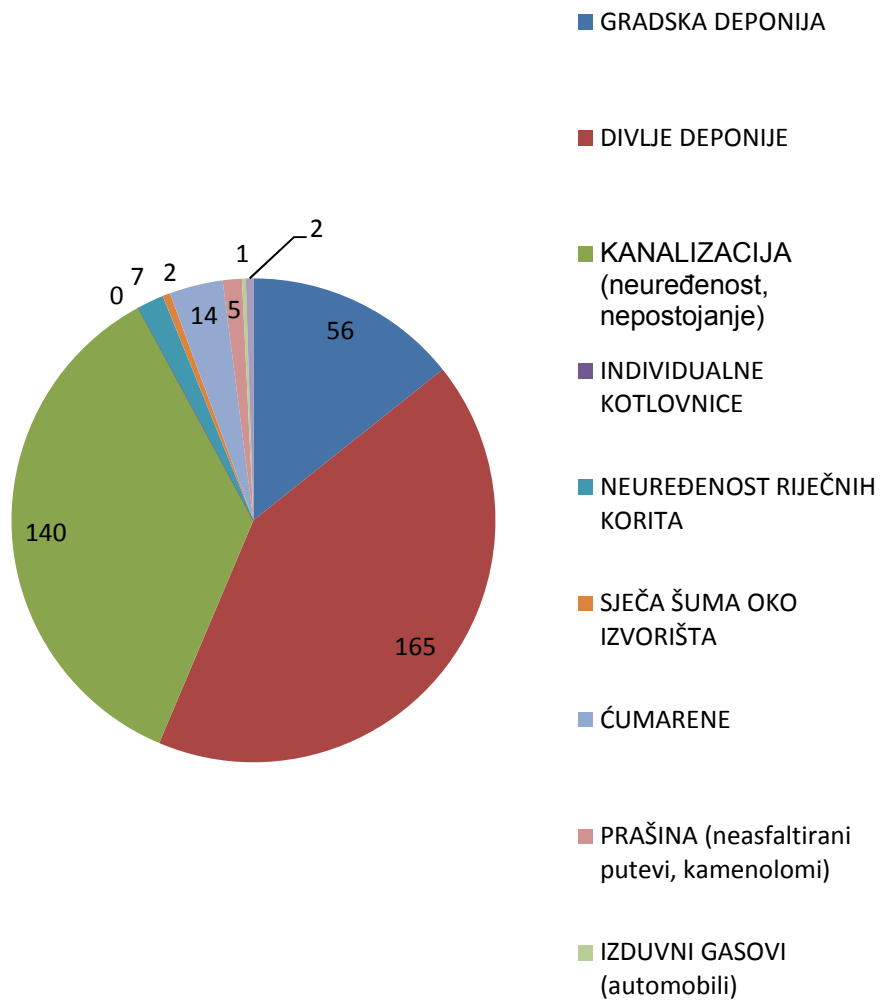
16. Koja su po vama tri najveća ekološka/okolišna problema na području vaše mjesne zajednice?

17. Koja su po vama tri najveća ekološka/okolišna problema na području Općine Kladanj?

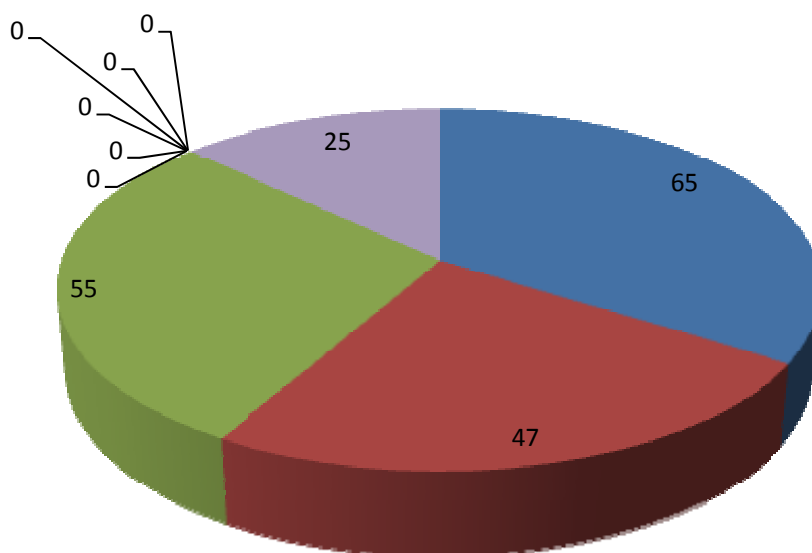

MZ Stupari

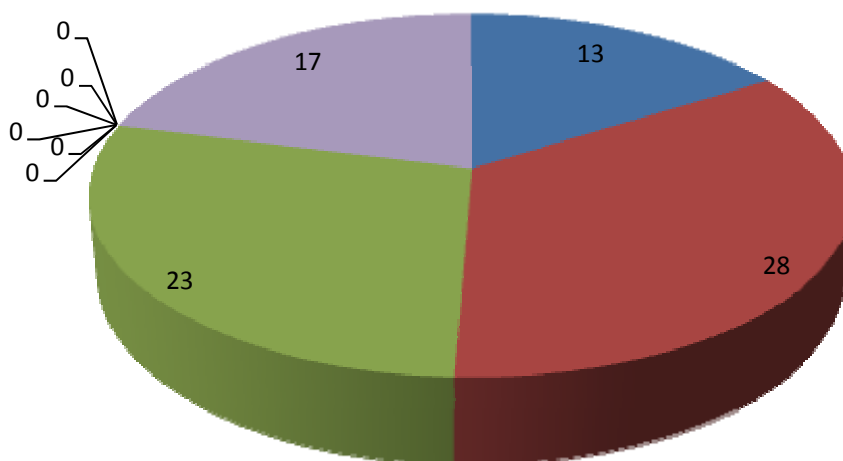
MZ Starič

- GRADSKA DEPONIJA
- DIVLJE DEPONIJE
- KANALIZACIJA (neuređenost, nepostojanje)
- INDIVIDUALNE KOTLOVNICE
- NEUREĐENOST RIJEČNIH KORITA
- SJEČA ŠUMA OKO IZVORIŠTA
- ĆUMARENE
- PRAŠINA (neasfaltirani putevi, kamenolomi)
- IZDUVNI GASOVI (automobili)
- SPALJIVANJE OTPADA

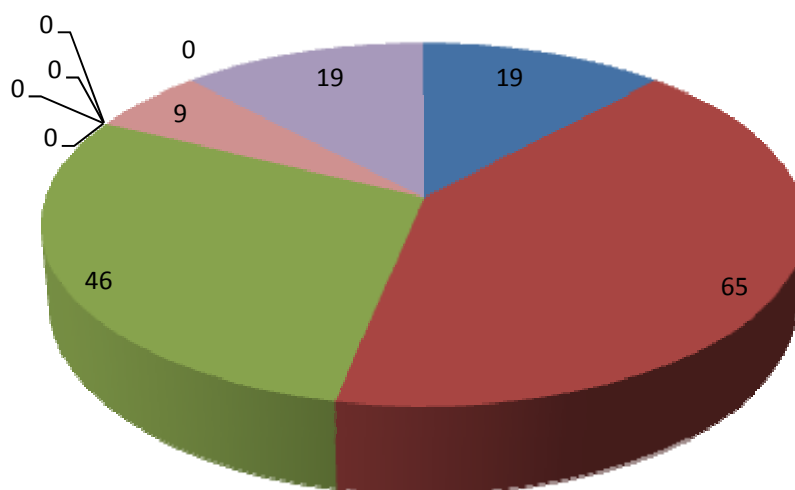
MZ Turalíci

- GRADSKA DEPONIJA
- DIVLJE DEPONIJE
- KANALIZACIJA (neuređenost, nepostojanje)
- INDIVIDUALNE KOTLOVNICE
- NEUREĐENOST RIJEČNIH KORITA
- SJEČA ŠUMA OKO IZVORIŠTA
- ĆUMARENE
- PRAŠINA (neasfaltirani putevi, kamenolomi)
- IZDUVNI GASOVI (automobili)
- SPALJIVANJE OTPADA

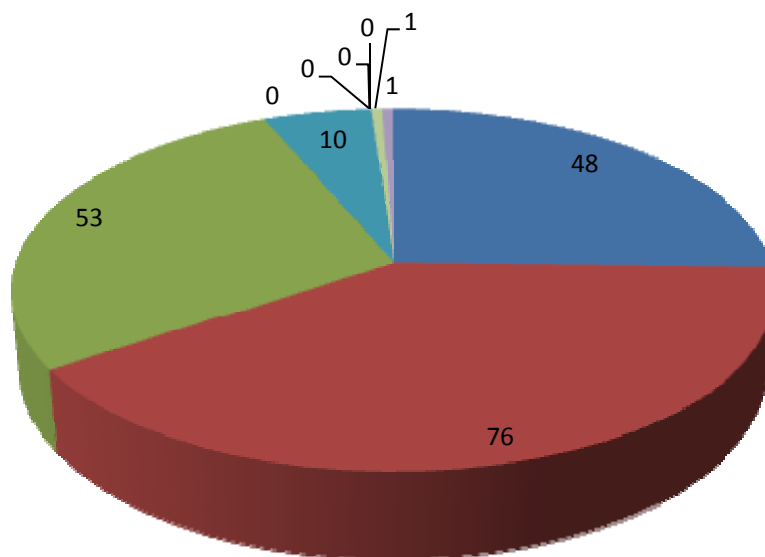
MZ Tuholj

- GRADSKA DEPONIJA
- DIVLJE DEPONIJE
- KANALIZACIJA (neuređenost, nepostojanje)
- INDIVIDUALNE KOTLOVNICE
- NEUREĐENOST RIJEČNIH KORITA
- SJEČA ŠUMA OKO IZVORIŠTA
- ĆUMARENE
- PRAŠINA (neasfaltirani putevi, kamenolomi)
- IZDUVNI GASOVI (automobili)
- SPALJIVANJE OTPADA

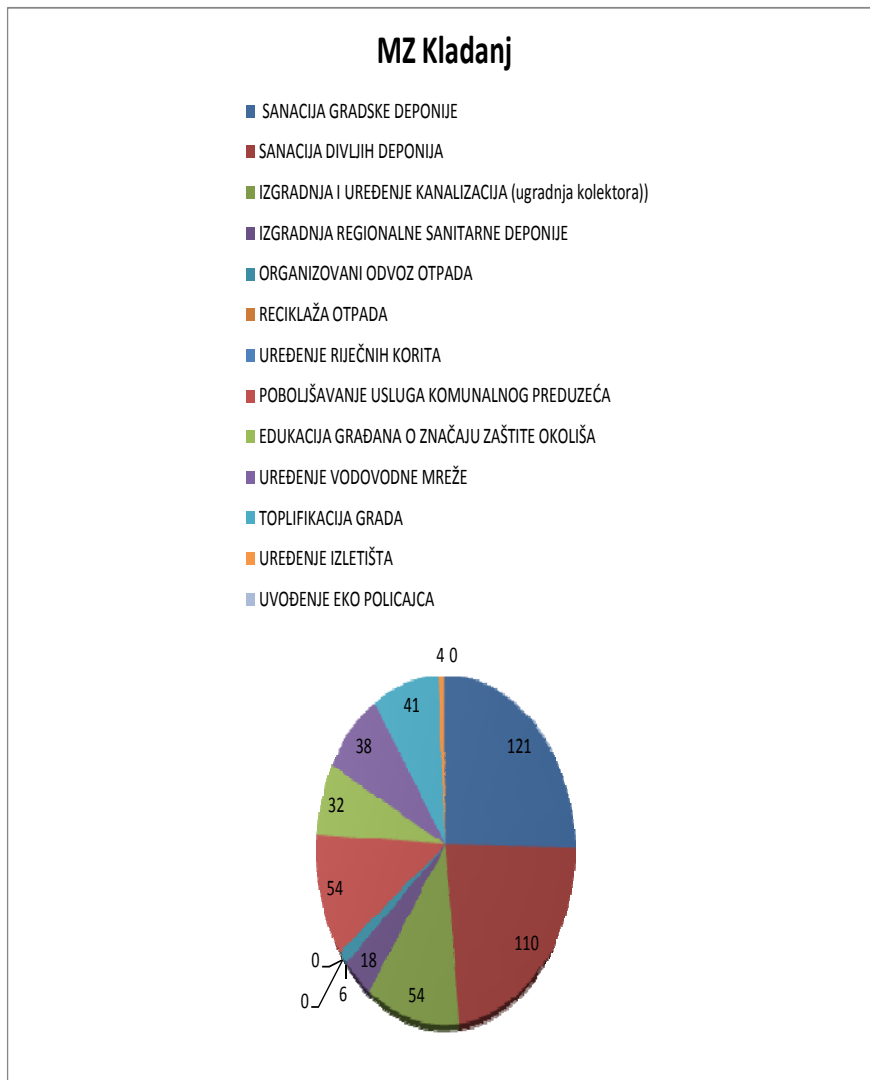

MZ Tarevo

- GRADSKA DEPONIJA
- DIVLJE DEPONIJE
- KANALIZACIJA (neuređenost, nepostojanje)
- INDIVIDUALNE KOTLOVNICE
- NEUREĐENOST RIJEČNIH KORITA
- SJEČA ŠUMA OKO IZVORIŠTA
- ĆUMARENE
- PRAŠINA (neasfaltirani putevi, kamenolomi)
- IZDUVNI GASOVI (automobili)
- SPALJIVANJE OTPADA

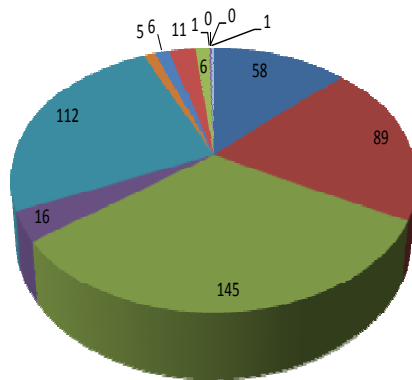

18. Koja su, po vašem mišljenju, tri najvažnija projekta iz oblasti zaštite okoliša, koje bi trebalo prioritarno realizovati u vašoj općini?

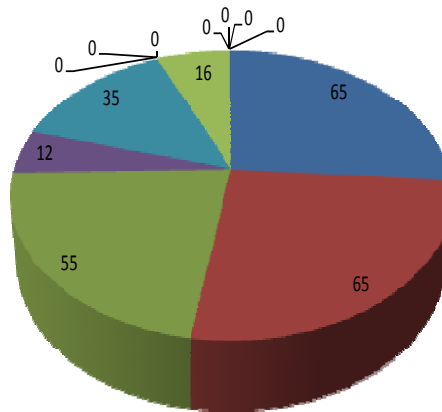
MZ Stupari

- SANACIJA GRADSKE DEPONIJE
- SANACIJA DIVLJIH DEPONIIJA
- IZGRADNJA I UREĐENJE KANALIZACIJA (ugradnja kolektora)
- IZGRADNJA REGIONALNE SANITARNE DEPONIJE
- ORGANIZOVANI ODVOZ OTPADA
- RECIKLAŽA OTPADA
- UREĐENJE RIJEČNIH KORITA
- POBOLJŠAVANJE USLUGA KOMUNALNOG PREDUZEĆA
- EDUKACIJA GRAĐANA O ZNAČAJU ZAŠTITE OKOLIŠA
- UREĐENJE VODOVODNE MREŽE
- TOPLIFIKACIJA GRADA
- UREĐENJE IZLETIŠTA
- UVOĐENJE EKO POLICAJCA

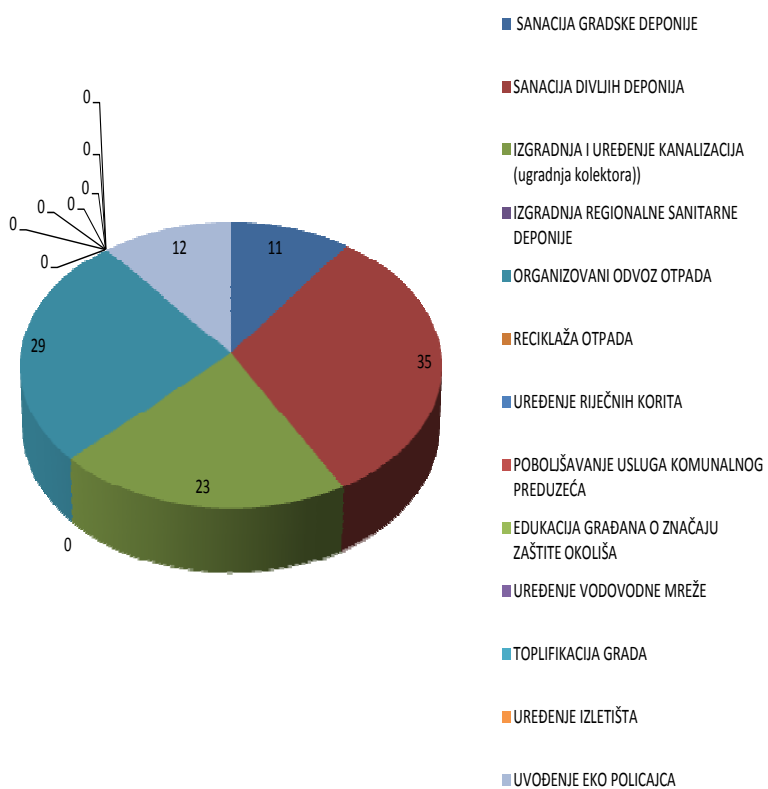

MZ Starič

- SANACIJA GRADSKE DEPONIE
- SANACIJA DIVLJIH DEPONIA
- IZGRADNJA I UREĐENJE KANALIZACIJA (ugradnja kolektora)
- IZGRADNJA REGIONALNE SANITARNE DEPONIE
- ORGANIZOVANI ODVOZ OTPADA
- RECIKLAŽA OTPADA
- UREĐENJE RIJEČNIH KORITA
- POBOLJŠAVANJE USLUGA KOMUNALNOG PREDUZEĆA
- EDUKACIJA GRAĐANA O ZNAČAJU ZAŠTITE OKOLIŠA
- UREĐENJE VODOVODNE MREŽE
- TOPLIFIKACIJA GRADA
- UREĐENJE IZLETIŠTA
- UVOĐENJE EKO POLICAICA

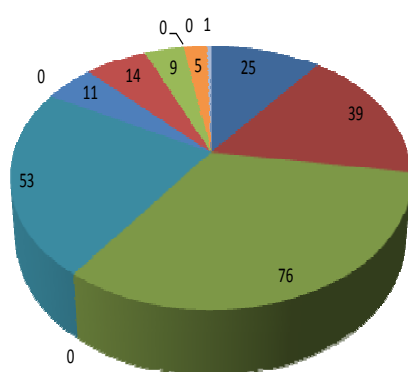

MZ Turalići

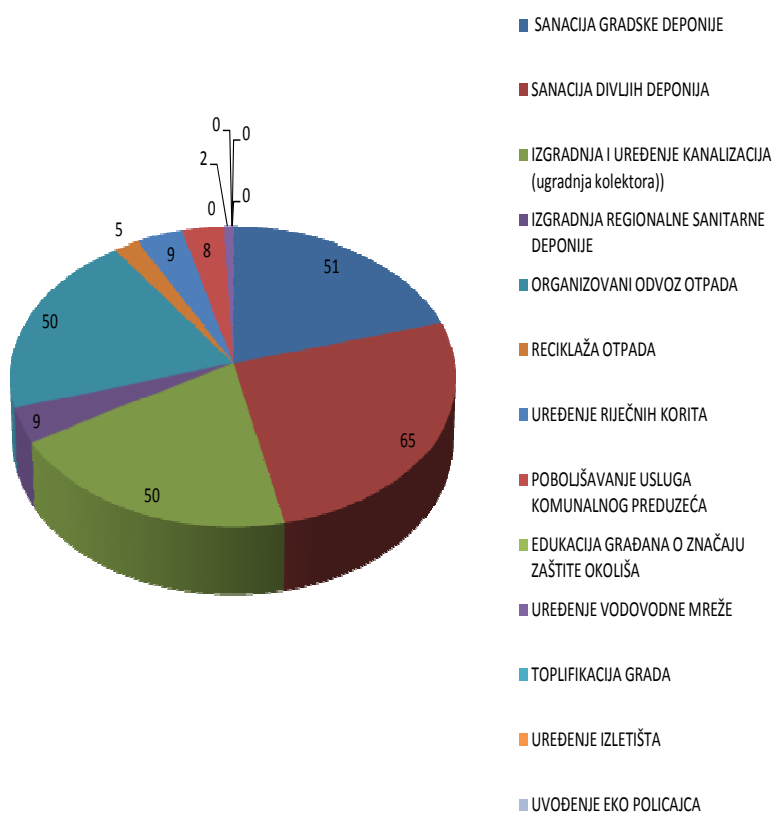

MZ Tuholj

- SANACIJA GRADSKE DEPONIJE
- SANACIJA DIVLJIH DEPONIJA
- IZGRADNJA I UREĐENJE KANALIZACIJA (ugradnja kolektora)
- IZGRADNJA REGIONALNE SANITARNE DEPONIJE
- ORGANIZOVANI ODVOZ OTPADA
- RECIKLAŽA OTPADA
- UREĐENJE RIJEČNIH KORITA
- POBOLJŠAVANJE USLUGA KOMUNALNOG PREDUZEĆA
- EDUKACIJA GRAĐANA O ZNAČAJU ZAŠTITE OKOLIŠA
- UREĐENJE VODOVODNE MREŽE
- TOPLIFIKACIJA GRADA
- UREĐENJE IZLETIŠTA
- UVOĐENJE EKO POLICAJCA

MZ Tarevo

DODATAK A

UPITNIK ZA GRAĐANE

Organizacija "SOH-BET" Kladanj

ANKETA

- Istraživanje august - septembar 2010-

Projekat "Održivi razvoj lokalnih zajednica" (SOH-BET) trenutno provodi anketu u cilju istraživanja ekološkog stanja u 6 mjesnih zajednica u Općini Kladanj. Anketa se sprovodi metodom slučajnog uzorka građana. Vaše učešće je, dobrovoljno, anonimno i od velike vrijednosti

Projekat "Održivi razvoj lokalnih zajednica" je sponzoriran od strane Švicarske agencije za razvoj i saradnju i UNDP-a

Općina/Opština: _____ - pol M Ž
Mjesna zajednica: _____
Naselje: _____ - dob 18-35
 36-55
 preko 55
- stanovnik urbanog/ruralnog područja urbano ruralno

UPITNIK

1. Da li ste zadovoljni trenutnim stanjem po pitanju zaštite okoliša u vašoj mjesnoj zajednici?

- a) da
- b) ne

2. Smatrate li da je u vašoj mjesnoj zajednici potrebna veća informisanost po pitanju problematike zaštite okoliša (više predavanja i sl.)?

- a) da
- b) ne

3. Na koji način trenutno vršite otklanjanje otpada?

- a) U kontejnere određene za otpad
- b) Na lokaciju divljeg odlagališta
- c) _____

4. Koristite li kontejnere za razvrstavanje otpada?

- a) da
- b) ne
- c) nemamo takve kontejnere

5. Da li postoji divlje odlagalište otpada u vašoj mjesnoj zajednici?

- a) da
- b) ne

6. Na kojoj lokaciji se nalazi divlje odlagalište u vašoj mjesnoj zajednici?

- a) _____
- b) _____

7. Koliko dugo postoji divlje odlagalište u vašoj mjesnoj zajednici?

- a) od 1 do 3 godine
- b) od 3 do 5 godina
- c) od 5 do 10 godina
- d) duže

8. Šta je uzrok postojanja divljeg odlagališta u vašoj mjesnoj zajednici?

- a) Neorganizovan odvoz otpada od strane Komunalnog preduzeća
- b) Visoka cijena odvoza otpada
- c) Nezainteresovanost građana za organizovanim odvozom otpada

9. Organizira li vaša mjesna zajednica grupno čišćenje okoliša?

- a) da
- b) ne
- c) takve se akcije ne provode u našoj mjesnoj zajednici

10. Na koji način je regulisano pitanje otpadnih voda (kanalizacije) u vašoj mjesnoj zajednici?

- a) _____
- b) _____

11. Koji su najčešći zagađivači zraka u vašoj mjesnoj zajednici?

- a) _____
- b) _____

12. Koji su najčešći uzroci zagađivanja voda u vašoj mjesnoj zajednici?

- a) _____
- b) _____

13. Sudjelujete li aktivno u nekom ekološkom udruženju ili se bavite problematikom zaštite okoliša?

- a) da
- b) ne

14. Da li ste informisani o izradi plana strategije okolišnog razvoja Općine Kladanj?

- a) da
- b) ne

15. Da li podržavate izradu plana okolišnog razvoja u okviru strategije razvoja i smatrate li da je ona neophodna za razvoj Općine Kladanj?

- a) da
- b) ne

16. Koja su po vama tri najveća ekološka/okolišna problema na području vaše mjesne zajednice?

- a) _____
- b) _____
- c) _____

17. Koja su po vama tri najveća ekološka/okolišna problema na području Općine Kladanj?

- a) _____
- b) _____
- c) _____

18. Koja su, po vašem mišljenju, tri najvažnija projekta iz oblasti zaštite okoliša, koje bi trebalo prioritetno realizovati u vašoj općini?

- a) _____
- b) _____
- c) _____

Anketar: _____

Datum intervjua: _____

Divlja deponija "Klisura"
Dimenzije 75 x 25m.
Postoji duže od 10 god.

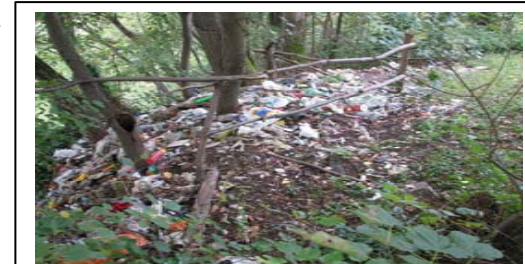
Divlja deponija "Crijevčiči"
Dimenzija: 10 x 15m.
Postoji duže od 10god.

Divlja deponija "Klek"
Dimenzija: 85 x 40m.
Postoji duže od 10god.

Divlja deponija na ulazu u MZ Tarevo
Dimenzije: 80 x 45 m,
Postoji duže od 10god.

Divlja deponija "Krš",
Postoji duže od 10 godina
Dimenzije: 12 x 6,5 m.

Divlja deponija "Papala".
Dimenzije: 90 x 7m.
Postoji duže od 10 god.

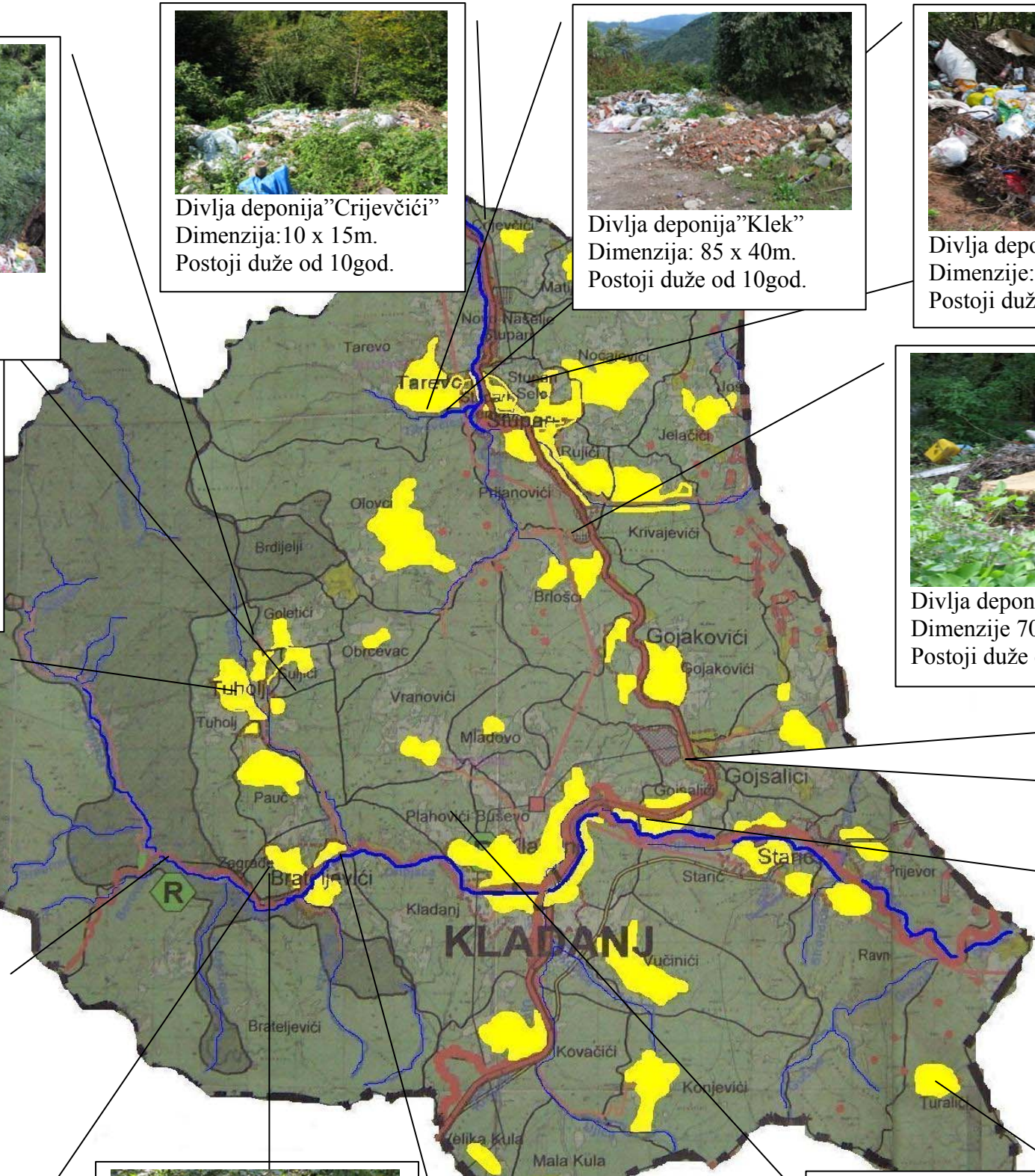
Divlja deponija "Hrastić".
Dimenzije 70 x 20 m.
Postoji duže od 10 god.

Glavna gradska deponija "Stanovi"

Divlja deponija "Meškovići".
Dimenzije: 60 x 30 m.
Postoji duže od 10 god.

Izletište "Bebrava".

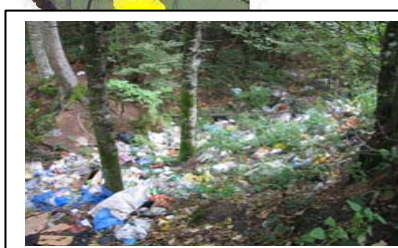
Divlja deponija "Gojsalići".
Dimenzije 30 x 40m.
Postoji duže od 10 god.

Divlja deponija "Zagrađe 2"
Dimenzija: 7 x 10m.
Postoji duže od 10god.

Divlja deponija "Zagrađe 1"
Dimenzija: 33 x 10m.
Postoji duže od 10god.

Divlja deponija "Veliki Most"
Dimenzije: 30 x 15m.
Postoji duže od 10 god.

Divlja deponija "Plahovići"
Dimenzija: 45 x 30m.
Postoji duže od 10god.

Deponija "Turalići".
dimenzije: 55 x 26m.
Postoji duže od 10 g.

KARTA OPĆINE KLADANJ SA UCRTANIM LOKACIJAMA DEPONIJAMA OTPADA